

BEGIRATU ZUZENEAN ERREALITATEARI

Ikasturte honetan, Caritas Gipuzkoak **urteko lau kanpainetik ildo berari jarraitzea** proposatzen du, une bakoitzean prozesu beraren pauso bat azpimarratuz. Kasu honetan, hari nagusia **Samariar Onaren parabola** da (Lucas, 10:25-37), Fratelli Tutti¹ entziklikaren ardatz diskurtsibo gisa Francisco Aita Santuak berak hartutakoa. Gutun horrek dioenez, *"ez dut anaien arteko maitasunari buruzko doktrina laburbildu nahi, baizik eta bere dimentsio unibertsalari buruz aritu, guztiekiko irekitasunean. Entziklika sozial honek hausnarketarako ekarpen xumea izan nahi du, beste batzuk desagerrarazteko edo alde batera uzteko egungo hainbat moduren aurrean, hitzetan geratzen ez den anaitasun eta adiskidetasun sozialaren amets berri batekin erreakzionatzeko gai izan gaitezen"*.

Entziklika honetatik abiatuta, César García-Rincón de Castro Soziologian doktore eta Gizarte Langileak (Gizarte Berrikuntzako arduraduna eta Talante Solidarioa programaren koordinatzailea FADE Fundazioan) **"Elkartasuna eskolatik, familiarik, auzotik, nire antolaketatik, parrokiatik, katekesitik... Proposamen samariarra"** katalogo pedagogikoa garatu zuen, Caritas Gipuzkoak 2023-2024 ikasturterako parrokiei eta ikastetxeei lan-material gisa planteatu diena.

Guzti hau honela izanda, Caritas Gipuzkoak prozesu berdina proposatzen dio gizarte guztiari aurrean, samariar bidea, pertsona bakoitzak bere eremutik aurrera eraman ahal izango duena.

ZERGATIK KANPAINA BAT LAU UNETAN?

Ikasturte osorako hari gidari bat hartzeko erabakiak efizientzia eta eraginkortasuna areagotzeko helburuak ditu.

Efizientzia, hau da, mezuen sakabanaketa saihestea. Ikasturtea (iraila-ekaina) unitatetzat hartzen dugu mezua sakonago landu ahal izateko eta pixkanaka-pixkanaka barneratzeko aukera edukitzeko. **Hausnartzeko eta, zergatik ez, bizitzeko denbora pertsonalak eta komunitarioak izateko.**

Urteko lau kanpainak "prozesu" bakar baten pausoak izatea proposatzen dugu, Caritas Gipuzkoa osatzen duten pertsonen egoeraren antzera (profesionalak, boluntarioak edo erabiltzaileak).

ZERGATIK SAMARIAR PROPOSAMEN BAT?

Lehenik eta behin, gaurkotasunagatik. Fratelli Tutti-n Francisco Aita Santuak ondo islatzen du: *"Gaur egun, eta gero eta gehiago, zaurituak topatzen ditugu. Bidean sufritzen ari den pertsonaren inklusioak edo bazterketak definitzen ditu proiektu ekonomiko, politiko, sozial eta erlijioso guztiak. Egunero dugu **samariar ona edo alde batera begiratzen duen bidaiari axolagabe izateko aukera** (...). Samariar onaren historia errepikatzen da: gero eta nabariagoa da utzikeria sozial eta politikoak gure munduko leku asko bide desolatu bihurtzen dituela, non barne eta nazioarteko liskarrek eta aukeren arpilatzeek pertsona baztertu kontaezinak uzten dituzten, bidearen albo batera botata. Bere parabolan, Jesusek ez du bide alternatiborik planteatzen, adibidez, zein zatekeen zauritu horren edo lagundu zion pertsonaren etorkizuna haserreak edo mendeku egarriak bere bihotzetan lekua irabazi izan balute? Horren ordez, giza izpirituairen ontasunaz du konfiantza eta parabolaren bidez maitasunaren alde egitera, zauritua artatzera eta benetako gizarte abegikorra eraikitzen bultzatzen gaitu".*

Abiapuntu honetatik, César García-Rincón de Castrok modu praktikoan aplikatzen du Samariar Onaren parabola egungo bizitzari, edonork jarraitu ditzakeen arrasto batzuk dituen ibilbide batera eramanez. "Gizateriaren altxorraren mapa" izena jarri dio ibilbide honi, IKUSI-SENTITU-GERTURATU-SENDATU-GURE GAIN HARTU-GIZARTERATU pausoak dituen. Honen bitartez, begirada, bihotza, topaketa, gaitasunak eta konpromisoa heztera gonbidatzen gaitu, azkenik, komunitatean eragina izateko. Hona hemen ibilbide honen irudikapen grafikoa:

ZERGATIK "BEGIRATU ZUZENEAN ERREALITATEARI"

Francisco Aita Santuaren ekintzarako deiari erantzun nahi diogulako: "*Egunero **aukera berri bat** eskaintzen zaigu, etapa berri bat. Ez dugu gobernatzen gaituztenengandik dena itxaron behar, haurren moduan jokatzeari izango litzateke. Prozesu eta eraldaketa berriak hasteko eta sortzeko erantzunkide gara. Izan gaitezen parte aktiboa zauritutako gizartearen errehabilitazioan eta laguntzan*". Horretarako, **lehenengo urratsa errealitatea ikustea da** eta inguruan ditugun bidegabekeriez jabetzea.

2023ko irailaren 17ko kanpainaren ardatza, beraz, samariarren ibilbidearen abiapuntua da: **begirada hezte**a, egiaren begiradara igarotzen saiatzea. García-Rincón de Castrok honela azaltzen du:

*'Samariar onak egin zuen bezala, errealitatea ikustea, bestea premia-egoeran dagoela ikustea, helburu nagusia da sentsibilizazioan eta hezkuntza prosozialean. **Badakigu errealitate isilduak eta ezkutuak badaudela**, badakigu errealitate batzuek, begi hutsez, benetan direnaren bestelako zerbait ematen dutela. Pobreen "garrasia", haiek adierazten dituzten oinazea, amorrua, irrika, etsipena eta premia, ez dira beti entzungarriak, ezta ikusgarriak ere, baina **entzuten ikasi behar dugu, bai eta egiaren eta justiziaren argitan**, hau da, giza eskubideen argitan deszifratzen ere.*

Caritasek sustatzen duen sentsibilizazioak² "pobretuak non dauden eta nolakoak diren ikustera eta aurkitzera joatera gonbidatzen gaitu. Irten eta "oinetakoen zola gastatzea", haiekin egoteko, haiei entzuteko, haien historiak jasotzeko eta haien egoeren aurrean jarrera hartzeko. Ebanjelioan esaten den "**zatoz eta ikusiko duzu**" hori da biderik errazena iragarpen ororen errealitatea eta egiaztapenik zintzoena ezagutzeko; izan ere, ezagutzeko beharrezkoa da aurkitzea, aurrez aurre daukadanari hitz egiten uztea, haren bizitza nigana irits dadin uztea. Ikustera joan kanpoko ikusle gisa ez egoteko".

Horrek guztiak ibilbide luzeko hezkuntza-prozesuak eskatzen ditu, ez da dinamika edo tailer bakar batean ikasten den zerbait. Baina zerbaitekin hasi behar da, eta zerbait horri, besterik gabe, errealitatea "ikustea", "hautematea", "entzutea" eta "sentitzea" deitzen zaio (...).

Caritasen Gizarte Ekintzarako Ereduak³ gogorarazten digu (aurrerantzean MAS deituko diogu, bere siglen bidez barnean ezagutzen dugun bezala) **agerkunde-lekua dela errealitatea**: pobreziaren, marjinazioaren, bazterketaren, umiltasunaren aurpegietan, Jainkoa agertu egiten da, eta, hala, apalen eta xumeen alde dagoela gogorarazten digu. Errealitatea ulertzeak, errealitateari txiroaren lekutik, Jainkoaren begi-niniaz begiratzeak, bestearen mina (aurpegi sufritzailea) geure eginez, bere duintasunean hurkotzat hartuz, eraldaketa izan behar du helburu (aurpegi salbatua). Era berean, Caritasen MASEk gogorarazten digu gure begiradak ez duela soilik toki-irismenean geratu behar, kasu zehatzean, baizik eta pertsona jakin horretatik pertsona guztiengana eta "mundu sistemara" igaro behar duela, **begirada globala** izan behar du, errealitatearen irakurketa giza eskubideen eta arazoaren jatorrian dauden gizarte-egitura zabalagoen ikuspegitik egiten duena. Begirada horrek, azken batean, ez du jakite hutsean geratu behar, baizik eta, San Vicente de Paul Karitateko maisu handienetakoaren hitzetan, gehiago jakin behar da hobeto zerbitzatzeko. **Jakin, errealitatea aldatzeko** eta gu geu ere aldatzeko (...).

Begirada kritikoa, errealitate sufritzaileak edo laguntza-eskatzailak erakutsitako beharretik haratago doana, eta sakoneko arazo eta behar ikusezinoak, askotan moztaratuak eta inkontzienteak, ikusi edo sumatzeko gai dena, haiek hautematea beharrezkoa baita arazoaren jatorrira joateko.

Begirada horrek, arazoari, beharrari izena jartzeaz gain, pairatzen duenari ukatutako eskubideak eta aukerak aintzatesten ditu (...).

Irailaren 17ko kanpainarako aukeratutako leloak, **“Begiratu zuzenean errealitateari”**, mezu hau eta gaur egungo errealitatea lotu nahi ditu. Izan ere, *benetan ikusteko* egun ditugun zailtasunen artean, **gure begien aurrean jartzen ditugun “filtroak” daude, filtro literal baita metaforikoak ere**. Gure **aurreiritziak** filtro moduan jarduten dute, “esaten dena” edo betidanik uste izan duguna. Telebistak, komunikabideek edota sare-sozialek ere ez digute testuinguru nahikoa eskaintzen, informazio motza eta erakargarria ematea lehenesten baitute. Errealitatea moldatzen dugu gure telefonoarekin argazki bat ateratzerakoan: filtroak jarritz, gustatzen ez zaiguna planoz kanpo utziz, kolorea hobetuz, zimurrak kenduz... Instituzio-mezuek, hitzaldi politikoek edota iragarkiek ere, beraien onura dute atzetik...

Francisco Aita Santuak ere kezka adierazten du honen inguruan Fratelli Tutin: **“Benetako jakituriak errealitateari aurrez-aurre begiratzea eskatzen du. Baina gaur egun dena sortu, disimulatu edo manipulatu daiteke.** Horren ondorioz, onartezina bihurtzen da errealitatearen mugekiko zuzeneko topaketa. Gauzak honela, hautaketa-sistema jartzen dugu abian eta gauzak sailkatzeko ohitura barneratzen dugu, gustatzen zaidana eta ez zaidana bereiziz, polita dena itsusia iruditzen zaidanarengandik. Mundua partekatzen dugun pertsonekin ere, sistema berdina erabiltzen dugu. Honela, min egiten diguten edo atsegin ez ditugun egoera eta pertsonak gure sareetatik kanpo uzten ditugu, gure ingurutik gero eta gehiago baztertuz (...). Bizimodu berri bat sortzen da, non pertsona bakoitzak aurrean izan nahi duena eraikitzen duen, gainazalean eta berehala kontrolatu edo ezagutu ezin duen guztia baztertuz. Jokabide honek, berez duen logikagatik, gizarte-jakinduria batera eraman gaitzaken hausnarketa sakona eragozten du”.

“Begiratu zuzenean errealitateari” kanpainak gure begirada garbitzera gonbidatzen gaitu, gelditzera, arretaz begiratu eta entzutera, baldintzatzen gaituzten egoeretatik jabetuz. Mezuak errealitatea den bezala ikustera gonbidatzen gaitu, gure begiek ikusten duten bezala: ez Instagramek erakusten duen bezain polita, ez gorrotoa besterik sustatzen ez duten mezuek erakusten duten bezain itsusia. Begia eta pentsamendu kritikoak sustatu nahi ditu, honela, benetako errealitatea barneratzea lortu dezagun (**begietatik, buru eta bihotzeraino**), bide samariarretik aurrera egiteko erregai gisa.

Kanpainaren irudian, adineko emakume bat ikusten dugu planoz kanpo. Errealitatetik kanpo. Ez dugu gure ingurukoekin partekatuko dugun argazkian agertzea nahi. Argi dago, kalea (errealitatea) politagoa iruditzen zaigula emakumea bertan ez badago. Zenbat behar, baztertze edota injustizia egoerari bizkar eman diegu argazkia politagoa izateko? Zenbat lagun geratu dira bide ertzean gure axolagabekeriak planoz kanpo utzi dituelako?

Horixe da irailean abiatuko dugun kanpainak proposatzen digun **erronka**: **gure begiradaren zabalera irekitzea eta errealitateari zuzenean begiratzea**, babesgabetasun, desberdintasun, pobrezia edota bakardade egoerak pairatzen eta **erantzun baten zain dauden pertsonak bertan ikusiz**.

Izan ere, Francisco Aita Santuak bere epistolan honela adierazten du: *“Bi pertsona mota daude: besteen minaz jabetu eta arduratzen direnak edo gelditu gabe aurrera jarraitzen dutenak; eroritako pertsonak ikusten dituztenak edo beste alde batera begiratzuz pausoa azkartzen dutenak. Egiaren garaia da. Beste pertsonen zauriak ukitu eta sendatzera makurtuko al gara?”*.

¹ FRANCISCO AITA SANTUA (2020). Carta encíclica FRATELLI TUTTI del Santo Padre Francisco sobre la fraternidad y la amistad social. Dicastero per la Comunicazione - Librería Editrice Vaticana.

² ESPAINIAKO CARITAS (2021). La sensibilización que hacemos en Cáritas. Madril, Cáritas Española Editores.

³ ESPAINIAKO CARITAS (2009). Modelo de Acción Social. Madril, Cáritas Española Editores.